

Visător în eternitatea prezentului

Ioan Gheorghică, *Solzi de primăvară*
(versuri)

(fragmente)

Cele 112 poeme – texte scurte, de obicei –, adunate de poetul tuccean în volumul *Solzi de primăvară*, conturează un univers cu o problematică specifică, o viziune aparte și mijloace de expresie, mănuite cu abilitate și har.

Poezia lui **Ioan Gheorghică** nu este una teribilistă nici prin tematică, nici prin perspectiva adoptată și nici prin limbaj. Ea se înscrie, mai degrabă, într-o anume clasicitate prin echilibru, claritate, logicitate, precum și prin expresia îngrijită și armonia versului.

Prin conștiința meditativă, problematizantă, prin căutare și frământarea eului poetic, prin sugestie, ca și prin vers-librism, autorul este unul modern. Formula folosită, este, am zice, aceea a unui neomodernism clasic.

Deși pare surprinzător, există o anume dificultate în stabilirea temelor în accepție tradițională, datorită întrepătrunderilor problematice. Natura, cum sugerează și titlul volumului, viața, iubirea, creația, timpul sunt tot atâtea aspecte esențiale identificabile în text.

Curios este faptul că, deși autorul trăiește în Delta Dunării și o cunoaște bine, spațiul deltaic concret este practic absent. Universul Dunării și Deltei ar putea fi anunțat de folosirea cuvântului „solzi” (din titlul cărții și din poezia de început), care ar trebui să sugereze ideea de pește, adică un simbol specific Deltei. Cuvântul „solzi”, însă, induce, chiar de la început, lectorul în eroare, întinzându-i acestuia o capcană și creându-i un orizont de așteptare neîmplinit niciodată. Deși folosit, totuși nicăieri termenul nu se referă la pește (doar odată când apare în poezia *Lied* sintagma „solzi de sirena”), iar elemente ale universului ihtiologic lipsesc „cu desăvârșire” în întregul volum. De asemenea, titlul unei singure poezii, *Cântec în Delta*, trimite la

acest univers, dar problematica este, în fond, alta, aceea a memoriei imaginilor și a „destinului apelor” Deltei, ce „este ascuns / în sufletele noastre”. Poetul, legat, adânc și puternic, de aceste realități, le simte suferința: „și ochii lor mă urmăresc / prin trestiile, luncile albastre, / parcă le simt durerea, / parcă le simt tristețea printr-o clipă, / parcă-n strânsoarea cujbelor / se zbate o aripă...”

Despre ce durere, despre ce tristețe autorul nu ne dă detalii, lăsând sugestia să acționeze miraculos asupra cititorului.

Într-un *Incipio* (prima poezie) este folosită chiar sintagma solzi de primăvară (care dă și titlul volumului), și se avansează, concentrat, explicitarea acestuia pentru cititor: „Plouă cu solzi de primăvară / în măreția Cuvântului, / în mugurii sălcilor pletoase / desfrunzind amăgirea, / cristalele iubirii / se rostogolesc / pe coloana nevertebrată / a văzului.”

Reținem din această creație câțiva termeni-cheie – primăvara, Cuvânt, muguri, sălcii, amăgire, iubire și văz –, care ar trebui, pe cale de consecință, căci poezia e una programatică, fiind și așezată în fruntea cărții, să constituie principalele sfere tematice din volum. Termenului „solzi” i se atribuie, însă, altă semnificație decât înțelesul său original, fundamental, exprimând ideea de fragmente, părți, secvențe ale totalității, ce se vrea a fi „primăvara”. Așadar, s-ar crede că autorul și-a propus – programatic, am zice –, să surprindă, evident într-un mod subiectiv, aspecte ale anotimpului renașterii naturii.

Ca simbol indubitabil al anotimpului, apare deseori în poezii imaginea mugurilor, ca în *Primăvara-mi amintește...*, al cărui titlu este el însuși semnificativ în acest sens: „Ating mugurii desfoiați cu privirile / umezindu-le frunțile cu crâmpeie de lumină... / primăvara-mi amintește / de zâmbetul unui copac, / de puritatea

unei frunze”

Poezia **Martie-Mărțișor** aduce, prin nume, dar și prin sintagma biblică din incipit, imaginea primăverii: „Buna Vestire / mi-a închis sărutul / într-o parte a clipei...”

Lectura poeziei *Mai*, al cărei titlu precizează numele ultimei luni aparținătoare anotimpului în discuție, ne sugerează, însă, ideea că peisajul nu este real și nu are ca scop descrierea exactă a cadrului: „Pe miezul / ocularului de pelin / cresc melancoliile / ca fructele de aduceri-aminte, / ca înfinitul pe creștetul nopții, / ramurile i-au adormit / lângă verdele tot mai îmbătrânit / și mai singur...”

Peisajul devine, și ni se pare evident, mijloc de comunicare a unei stări sufletești sau a unui peisaj sufletesc.

Formal, vom identifica și o contradicție: într-o poezie se vorbește de colinde (*Cântec de Crăciun*), în *Zgomot* și *Asentiment* – despre toamnă, una se numește chiar *Toamnă* și alta *Vară*. Nu este vorba de o inconsecvență, ci de preocuparea poetului de a înfățișa aspecte diferite ale trăirii sufletești. Ilustrativă este și *Similitudine*, unde se urmărește definirea timpului per-

sonal, văzut subiectiv, făcându-se, însă, apel la numele altor anotimpuri și luni decât cele ale primăverii: „Timpul acela eram eu, / tulburat ca un cer înmormat, / doar secunde se mai vedeau uneori / despărțite de gândul imaculat... / îmi împărțeam toamnă și veri / îmbrățișându-mi clipele nestemate... / tulburat ca un cer înmormat / nu-mi mai simțeam nici minutele toate...” (s.n.)

Sfera naturii, a vegetalului în special, este, pe departe, dominantă majoră, incluzând un număr mare de motive specifice. Câmpul semantic al cuvântului „floare” are cea mai amplă frecvență: *bujori, trandafiri, nuferi, narcisă, crin, orhidee*. Termenul „bujor” este folosit cu sens denotativ într-o poezie ca *Lied (frunzele de bujor)*, dar „narcisă” din *Sentiment* are semnificații speciale, conotative, dezvoltând cunoscutul motiv universal al lui Narcis: „*Narcisă de aur* / emblematică fire / geloasă-n oglinda fântanei, / *narcisă de foc* / mister în parfumul / adolescenței, / preaplînul iubirii / față de sine însuși.”

Prin structurile *narcisă de aur* și *narcisă de foc*, cu funcții metaforice, autorul atribuie obiec-

tului o stare calitativă deosebită cu valoare supremă.

Diferitele plante – *trestii, levănțică, izmă, spice, grâu, vie, știr, spin* – sunt și ele des folosite. Căutarea și folosirea figurată a semnificațiilor date elementelor naturii contribuie la realizarea unor imagini care, ca în poema *Vox maris*, comunică sensuri complicate, dar și impresionează, în același timp: „*Curg spicele câmpului / prin sângele meu, / și-n tâmpole / port maiestuos / un caval...*” (s.n.)

Dintre arbori reținem, în ordinea frecvenței: *copaci, pin, arin, plop, brad, nuc, măslin, arțar, tisă, gorun, stejar*. Într-o poezie (*Negație*) se vorbește de „*aripile plopilor măiaștri*”, în alta (*Harpă*) se afirmă că „*sufletul migrează / sus, pe miezul de nuc...*”. E greu de spus ce înseamnă cu exactitate „*îmi pierdeam glasul pe un ram de măslin, / floare de mâine, floare de os...*” din *Similitudine*, cititorul putând doar bănuși, doar emite o părere, dar sugestia de adâncă semnificație ascunsă, tănușită, credibilă însă, există.

Puține texte sunt încadrabile în categoria pastelului pur, tradițional, așa cum este *Lied*:

„*Racul ademenește frunzele de bujor / iubindu-le verdele, / înmiresmându-le / trupul acoperit cu solzi de sirenă, / cu mantii transparente de meduze, / în adieri ritmice, monotone / muguri de arțar / deschid pleoape / de ramuri multicolore / în oglinda magică / a fecundității...*”

Peisajul descris dezvăluie o natură animată și magică, ce stă sub semnul fertilității originare. Sugestii expresioniste, după modelul Blaga, le putem identifica și în poema-miniatură pastel *Continuitate*: „*În bobul de grâu / cenușa atemporală / și-a pus amprenta / renașterii...*”

Există o multitudine de termeni pentru cadru, precum *natură, pădure, grădină, trunchi, tulpină, rădăcină, semințe, nervuri, sevă, polen, iarbă, coajă, cetine, îmboboci*, între care *frunze, floare și înflorit, ramuri, muguri, petale și verde* au o frecvență ridicată. Chiar de la prima vedere constatăm aici prezența unor cuvinte cu caracter generic și altele care vizează arborele cu elementele lui componente.

Să observăm sensul special pe care îl au cuvintele *tulpină și grădină* în poezia *Pas*: „*apoi / eram o tulpină de zâmbete / ntr-o grădină înaltă / de scântei...*”

Uneori, se face elogiul elementelor reprezentative ale naturii, ca în poema *Să ne reamintim*, pentru semnificația pe care ele o pot avea pentru universul uman: „*Să ne reamintim că floarea de colț / e mărgăritarul munților*” și „*să ne reamintim că stejarul / e puterea indestructibilă a curajului.*”

Universul animalier și al păsărilor este restrâns, identificând doar câteva: *ciute, lebădă, buhă, aripă, matcă și melc* iar cel min-

eral este prezent prin *diamantat, jad, mărgăritar, coral, bazalt, cristal*.

Se conturează clar, din cele analizate până acum, că obiectivul esențial al autorului nu este descrierea peisajului și a spectacolului naturii, indiferent de anotimp, indiferent de locație. O notă accentuată de generalitate domină peisajul, care nu concretizează, de fapt, în marea majoritate a cazurilor, cadrul naturii, dar, lucru remarcabil, individualizează și exprimă „un peisaj sufletesc”.

Existența umană, destinul ființei intră, ca temă, în atenția autorului, care încearcă să descifreze sensurile adânci. Pentru aceasta i se

cere insistent (prin repetiție) fie cititorului, fie unui alter-ego al său să recepteze complexitatea realității înconjurătoare: „*Privește acest timp / care se numește cuvânt / încărcat cu fructele inocenței, / privește acest fagure de lumină / care se numește inteligență / trasând linia invizibilă a numelui, semnificantului, / privește trupul aerului, neliniștea apei / care se numesc frunzele fecundității, / privește dragostea / care se numește necunoscut...*” (*Privește...*)

Uneori se crede că s-a descoperit secretul vieții – elixirul –, ca în *Cinetică*: „*Elixirul vieții / prin arterele nevăzutului / și neauzitului*”

Altă dată se consideră că sângele este temelia viețuirii și chiar a întregului univers: „*Sângele aleargă printre pietre / ca ciutele la păscut*” (*Izvor*)

Nu rareori, în discutarea unei probleme, poetul face apel la mit. Valorificarea motivului biblic al primordialității cuvântului o găsim în *Cântec*, unde, sub forma versu-

lui folcloric, cu tonalitate incantatorie, se ascunde (în)cântarea descoperirii unei taine, ce este împărțită cu exuberanță: „*Verdele cuvânt / născut, sfânt, / conceput în haos / fără vreun adaos, / ploaia l-a udat / neînveșmântat / dându-i veșnicie / aură și ie, / verdele cuvânt / născut, sfânt, / împărțind la cină / pâine, vin, lumină.*”

Dacă vieții îi dedică multe poeme, ideea morții apare accidental. „Marea trecere” este legată de trecerea timpului, văzută ca un *Dans*: „*Scheletul timpului / alunecă pe gheața / artificială a disimulării / înroșind irișii / în adâncurile întâmplării / cu petele / marii treceri.*”

Poetul este, în același timp, preocupat de descifrarea necunoscutului, de problema a cunoașterii, a adevărului, a descoperirii și identificării acestuia, căci ființarea – apropierea de viziunea lui L. Blaga pare firească – este plină de taine uimitoare. Folosind motivul șarpelui original, biblic, autorul creează imaginea omenirii stăpânită de el, considerând existența dominată de efortul făcut în găsirea

„fructului cunoașterii”: „*Șarpele original / a acoperit pământul / cu aripile lui invizibile...*” (*Son*)

În *Gong*, căutarea e văzută ca o „rătăcire” printre mistere, numite cu ajutorul unor termeni din geometrie: „*Rătăcesc / printre cuburi de necunoscute / nu departe de mine însumi, / și mă-ntreb / precum ramurile nealtoite ale privirii...*”

Prin motivul privirii, al văzului, al ochilor se sugerează cunoașterea. Văzul asigură scriitorului perceperea unui contur real și exact al lucrurilor: „*Privirile verticale / îmi strâng în pumni / amintirile dimineților... / luminându-mă, întunecându-mă / cu aripi din mine însumi - / privirile verticale / vibrează / precum limpezimea / izvoarelor.*” (*Contur*)

Dezlegarea unei taine majore este aceea a apariției ființei (*Când*), născută din „dulcele cuvânt primordial” divin: „*Când dulcele vocalei / a căzut pe pământ / ca o lacrimă / a dimineții / poate a devenit cuvânt, / iubire sau zbor,*

consoană / sau, dulcele vocalei / crescând / pe ritmul veșniciei / a devenit ființă.”

În *Numai tu...* i se atribuie dragostei puteri demiurgice, prin care va impresiona chiar cerul: „*numai tu / îndepărtată iubire / cu plete prelungi de lumină, / numai tu / vei învăța cerul / să vorbească, / să-mi atingă genele / până dincolo de lacrimi...*”

Motivul cuplului erotic apare rar în volum. *Și eu am fost...* îi definește pe cei doi îndrăgostiți (cu ecouri din Nichita Stănescu) ca un tot format din componente antinomice și complementare, care pot fi permutabile: „*Și eu am fost apă / și tu ai fost pământ - / două încercări ale timpului / de a ne cunoaște, / două arcuri dureroase / prin arșița Cuvântului, / și eu am fost pământ / și tu ai fost apă / disimulându-ne / așteptările...*”

Folosindu-se formule ale inefabilului, ca la Nichita Stănescu, pentru a o defini totuși în forme concrete, creația este văzută drept „arta de privi lumina”: „*Ești blondă ca tristețea / și trecătoare cu anii, / ești strigătul mirosului de nuferi, / ești depărtarea din trupul inert, / arta de a privi lumina / în ochii neînțeleșului...*” (*Ești*)

Procesul de creație presupune, în viziunea poetului, „ascuțirea” simțurilor, în primul rând, căci percepția subtilă a realității este o condiție esențială: „*Mi-am lungit auzul / pe o apă lină / colorând mirosul / lângă luna plină, / glasul nevorbit / e lumina oare ? / mugurii frumoși, / gânduri dau în floare, / mi-am lungit auzul / într-un con de pin, / rupt ca un miracol / firesc de străin...*” (*Doină*)

De asemenea, arta înseamnă capacitate combinatorie (numită de autor *Colaj*) a unor aspecte ascunse, inefabile și greu de descifrat. Tehnica folosită în poezie este enumerația repetitivă, a la Minulescu, sugerându-se, prin aceasta, și diferențierea, dar și necesara omogenizare și unitate a componentelor: „*Sentimentul verde / răstignit pe trunchi, / sentimentul roșu / doarme pe genunchi, / sentimentul- sunet / cât mai incolor, / sentimentul galben / neînfloritor*”

Sentimentul de iubire are capacitatea de a potența actul de creație, metamorfozându-l total pe creator chiar în cuvânt, adică în poezie: „*Cuvânt ascuțit / în sunet de piatră / rară, / dragostea ta / îmi acoperă înfinitul, / dragostea ta / mă transformă în cuvânt...*” (*Cântec*)

O altă componentă a universului poetic, pietrele prețioase – *diamantat, jad, cristal, coral, mărgăritar* – folosite uneori pentru construcția imaginii, accentuează, ca în *Iubire*, ideea de frumusețe, puritate și elevație: „*...ți-am atins obrazul / ascuțit /*

ca privirile de pin / înflorit, / și-atunci / ți-am cioplit / mirosul diamantat / din aura / uitată / pe un zâmbet / de jad...” (s.n.)

Se poate conchide că procedeul fundamental folosit în întregul volum este identificarea peisajului exterior cu cel interior și, mai ales, înlocuirea celui de-al doilea cu primul.

Prin urmare, universul problematic se caracterizează prin complexitate, profunzime și mesaj nobil, implicând aspirația către puritate și idealitate.

Imaginarul poetic conturează un univers propriu și definește o atmosferă specifică poezilor de valoare. Imagistic vorbind, observăm preponderența masivă a imaginilor vizuale, dar ele nu sunt simple tablouri, ca în poezia clasică, ci au valori simbolizante și

expresivitate.

Figurile de stil cu care operează frecvent sunt cele tradiționale, re-actualizarea lor fiind, însă, una originală.

Epitete („cioplit **miraculos**” – Sunt, „adieri **ritmice**” – Lied, „aripi **calde**” – Cântec etc.), metafore („faguri de lumină” – Privește, „aripile dimineții” – Matinală, „privirile de pin înflorit” – Iubire ș.a.), simboluri (șarpele, stejarul, floarea de colț, Sisif etc.), repetiții și paralelism sintactic (vezi poezia Colaj, citată anterior), comparații („fruntea **cât** o flacără din altar” – Sunt, „seva adevărului / urcă-n priviri / **ca** lacrimile în corola de crini” – Puritate, „cuvintele înfloresc **precum** bujorii” – Catren) construite, cu abilitate, pe baza viziunii estetice specifice, îndeplinesc cu prisosință dubla funcție necesară: denominativă și expresivă sau tranzitivă și reflexivă, cum ar zice Tudor Vianu.

Limbajul poetic are la bază un lexic divers, dar nu șocant. Vocabularul conține elemente din sectorul general, uzual, la care se adaugă, în afara cuvintelor-cheie (citare) ale căror câmpuri semantice vizau diferite aspecte problematice specifice, cuvinte populare și neologisme. Deși prezenți, termenii populari sunt folosiți cu o anumită reținere și dau o notă de echilibru și o coloratură orală enunțului. Între aceștia notăm: *cuget, cleștar, eșteu, grai, ie, ițe, lut, miriște, nestemată, troiță, veșnicie, a vesti* ș.a. Pe de altă parte, neologismele sunt mult mai multe, ele adăugând comunicării perspectiva modernului și a actualității: *aortă, asimetric, atemporal, concepte, conexi-*

une, disimulare, fluorescent, game, geometrice, indestructibil, ireal, iris, mirific, paradoxal, selenar; semnificant, subconștient, tridimensional etc. Ele intră deseori în structuri lingvistice surprinzătoare, ca în: coloana oblică a somnului (Miez de noapte), romb de clipe ancestrale (Artis), dimineți *hilar* (Cântec), *epiderma* înserării (Exclamație), țărâna *efervescentă* a copilăriei (Gând), având capacitatea de a comunica expresiv obiectul, situația etc.

De remarcat este și apetența autorului pentru cuvinte simple, dar

cu ample posibilități de sugestie prin utilizarea, ca la N. Stănescu, a formelor lor negative, de tipul *nealtoit, neprevăzut, nevăzut, neauzit, nesfântul, nevedit* („mi-am nevedit visele”, *Artis* – înveție proprie?), *dezîmpăcarea*, toate dovedind laudabila preocupare pentru căutarea unor noi resurse lingvistice de exprimare poetică.

Prozodic, I. Gheorghiu se înscrie în orientarea modernă prin angajarea, cu puține excepții, a versului liber. Acolo unde a scris în forma versificației tradiționale (*Cosmică, Destinul, Colaj*), cu strofe, rimă și ritm regulat, a pus accentul pe armonie, ca în poeziile *Cântec* („ploaia l-a udat / neînveșmântat / dându-i veșnicie / aură și ie”), *Doină* („glasul nevorbit / e lumina oare? / mugurii frumoși, / gânduri dau în floare”) sau *Cântec* („calc pe conuri de apă lină / apoi mă înalț în tise / pe o cale de lumină / cu alei pavate-n vise”). De altfel, găsim în destule texte termeni din câmpul semantic al muzicii (*lăută, caval, violă, nai*), care subliniază încă o dată legătura firească pe care autorul o face între cele două arte.

O anume naturalețe, discreție, cuminenție și elevație se degajă din întregul volum. O întoarcere către un trecut, ci către unul psihologic am zice, ar putea defini starea poetică drept una profund morală, aflată în căutarea unui univers al purității, al unei purități primordiale, în peisaj, în iubire, în existență în genere.

Poetul, parcă, ar vrea să se îndepărteze de un real, pe care nu-l agreează și care i se pare nepotrivit, constrângător și potrivnic unor înalte idealuri umane și artistice, mai ales. De aici și chemarea imperativă pentru o generoasă și nobilă idealitate: „Lăsați-mă să cânt / pe ascuțișul unui gând / să mă fac violă, să mă desfoi de vânt / să mă arunc în rouă răsând, / să-mi ud armoniile, sunetele toate / îmbrățișând trupuri firave de știr / către mine cuvintele să-nnoate – / corole imense de trandafir, / lăsați-mă să cânt / pe o pană de lebădă, pe o undă de nai / însingurându-mă pe-un bulgăr de pământ, / pe o scântie de rai...” (*Lăsați-mă...*)

Definirea formulei ideatice a propriului profil o găsim enunțată

succint și direct în frumoasele și simplele versuri: „Iată-mă, / sunt visător / în eternitatea prezentului!” (*Iată-mă...*)

În continuitatea viziunii moderniste, distingem o poetică a ex-

metaforizante. Iată, din textul Poezia, un exemplu de imagine, concepută și construită complex, în viziune modernă: „poezia / era un gând / călcat de privirile serii, / udat de transpirația tăcerii, / poezia / era o ființă, parcă ființă, / o lumină, atât de lumină / încât mă transforma / într-o altfel de poezie.”

Din punct de vedere al limbajului poetic, constatăm că stilul lui Ioan Gheorghiu se distinge, în primul rând, prin sugestivitate și

istenței și cunoașterii, cu implicarea marilor teme ale liricii, reflecția filozofică, intelectualismul prin angajarea și a limbajului neologic, subtilitatea metaforei, insolitul imaginilor artistice, reprezentarea abstracțiunilor în formă concretă, versul liber, tot atâtea trăsături importante ale neomodernismului, pe care le identificăm și în poezia lui Ioan Gheorghiu, așa cum a rezultat din analiza celor mai importante aspecte. Sunt altele care lipsesc, fapt ce conferă poeziilor nota particulară specifică, prin care excesele neomoderniste sunt înlocuite sau temperate, iar cele post-moderniste sunt respinse, ab initio.

Primăvara existenței, ne spune cu o ușoară undă de nostalgie autorul, nu o mai putem avea, dar frânturi, fragmente – *solzi* – din frumusețile de altădată ale ei, dacă am știut să le păstrăm nealterate, ne vor lumina miraculos viața.

Putem conchide că formula poetică caracterizatoare a autorului *Solzilor de primăvară* ar fi aceea a unui neomodernism, temperat de o viziune clasicistă și cu note ale unui expresionism moderat. Așadar, poetul Ioan Gheorghiu este un neomodernist clasicizant, un visător în eternitatea prezentului.

Reproduceri după lucrări semnate de Laurențiu Macarie, Cristian Târdel și Laura Pavăl, prezentate pe simeza din 15.08.2015, la Palatul CEDO din Sulina.

Foto: Aurel Ifrim